

Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης & Συμβουλευτικής Εργαζομένων και Ανέργων

 Ιανουάριος 2021

 Επαγγελματική εκπαίδευση
και άτομα με αναπηρία

INE - ΓΣΕΕ

www.inegsee.gr

info@inegsee.gr

Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος
«Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Περιεχόμενα

σελ.

3

1. Εισαγωγή

2. Τα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-
Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.)

σελ.

4

3. Τα Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής
Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ)

σελ.

5

4. Οι επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ

σελ.

6

5. Τα ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής

σελ.

8

6. «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα
των ατόμων με αναπηρία»: Οι στόχοι για την
επαγγελματική εκπαίδευση

σελ.

9

7. Πηγές - Βιβλιογραφία

Συντάκτρια:
Τσαμπουνάρη Σέβη

Η επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία πολύ συχνά βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης για την ένταξη της εν λόγω κοινωνικής ομάδας στην εργασία και ευρύτερα στην κοινωνία, καθώς αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη της «ουσιαστικής ισότητας» (Lee, 2014: 309), της αυτονομίας και της αυτοδιάθεσης των μελών της. Σε αυτό το πνεύμα, η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία του ΟΗΕ καθώς και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2010-2020 αναφέρονται στην ανάγκη για πρόσβαση της κοινωνικής ομάδας σε όλα τα είδη και επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης. Ταυτόχρονα, στο εθνικό πλαίσιο, ο νόμος περί ίσης μεταχείρισης (Ν. 4443/9.12.2016), όπως και ο Νόμος 4488/2017, που αφορά τις κατευθυντήριες -οργανωτικές διατάξεις υλοποίησης της Σύμβασης του ΟΗΕ, υπογραμμίζουν την ανάγκη για την ουσιαστική αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και την ισότιμη πρόσβαση σε μια συμπεριληπτική/ένταξιακή εκπαίδευση.

Το παρόν κείμενο συντάχθηκε λίγες μέρες μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης του σχεδίου νόμου για το «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις», όπου καθιερώνεται το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΣΕΕΚ), το οποίο αναπτύσσεται στα επίπεδα τρία (3), τέσσερα (4) και πέντε (5) του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Τα δύο σημεία στο σχέδιο νόμου που αφορούν ειδικά την κοινωνική ομάδα των ΑμεΑ είναι η ένταξη των Ενιαίων Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων-Λυκείων (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.) στο επίπεδο τέσσερα (4) καθώς και η ρύθμιση για προσβασιμότητα των εκπαιδευομένων με αναπηρία στα προγράμματα των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ).

Στόχος του κειμένου πληροφόρησης είναι η συνοπτική παρουσίαση του υφιστάμενου πλαισίου για την επαγγελματική εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία στη χώρα μας: ποιοι είναι οι βασικοί φορείς που τη συγκροτούν στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ., ΕΕΕΕΚ, Σχολές του ΟΑΕΔ, ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής), η λειτουργία τους και τέλος οι στόχοι που θέτει το Εθνικό Σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, αναφορικά με το πεδίο.¹

2 Τα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.)

Σύμφωνα με το Νόμο 4415/2016, τα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.) υπάγονται στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Στα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. εγγράφονται -κατόπιν εισήγησης του Κέντρου Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ)-² μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίοι κρίνεται ότι επωφελούνται από το πρόγραμμα της εκπαιδευτικής δομής, με απώτερο στόχο να οδηγηθούν σε μεταλκειακές δομές εκπαίδευσης και σε ανεξάρτητη ή εποπτευόμενη εργασία.

Τα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. περιλαμβάνουν τις τάξεις α', β', γ' δ' γυμνασίου και τις τάξεις α', β', γ', δ' λυκείου αντίστοιχα, ενώ λειτουργούν υπό ενιαία διοίκηση. Εκτός από το εκπαιδευτικό προσωπικό, τη δομή στελεχώνει και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικοί θεραπευτές), το οποίο στοχεύει στη ψυχοκοινωνική υποστήριξη των μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

¹Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ανακοινώθηκε στις 24/11/2020, κατόπιν ολοκλήρωσης δημόσιας διαβούλευσης.

²Τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ) λειτουργούν στις έδρες των διευθύνσεων εκπαίδευσης και αποτελούν οργανικές μονάδες των περιφερειακών διευθύνσεων εκπαίδευσης. Τα ΚΕΣΥ έχουν στόχο την υποστήριξη των σχολικών μονάδων της περιοχής αρμοδιότητάς τους και δραστηριοποιούνται στους τομείς της διερεύνησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών, της διενέργειας αξιολογήσεων, του σχεδιασμού και της υλοποίησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων.

α. Τα γυμνάσια ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ

Οργάνωση και λειτουργία των γυμνασίων ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ: Στις τάξεις α', β', γ', δ' γυμνασίου εφαρμόζεται το πρόγραμμα των γυμνασίων γενικής εκπαίδευσης.

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Στην α' τάξη γυμνασίου δύνανται να εγγραφούν μαθητές απόφοιτοι γενικού ή ειδικού δημοτικού σχολείου και της α' ή β' τάξης των ΕΕΕΕΚ. Δικαίωμα πρώτης εγγραφής έχουν οι μαθητές έως το 16ο έτος της ηλικίας τους.

Δυνατότητες-τίτλοι σπουδών: Μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης των μαθητών στη δ' τάξη χορηγείται τίτλος απολυτηρίου γυμνασίου. Οι απόφοιτοι γυμνασίου του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ δύνανται να συνεχίσουν τη φοίτησή τους, κατόπιν εισήγησης του ΚΕΣΥ: i) στην α' τάξη λυκείου του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ, ii) στην α' τάξη του γενικού λυκείου, iii) στην α' τάξη του ειδικού λυκείου, iv) στην α' τάξη του ΕΠΑΛ.

β. Τα λύκεια ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ

Οργάνωση και λειτουργία των λυκείων ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ: Στις τάξεις α', β', γ' και δ' λυκείου του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ εφαρμόζεται το πρόγραμμα του ΕΠΑΛ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις κείμενες διατάξεις που αφορούν τα ΕΠΑΛ.³ Στα λύκεια των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ υλοποιούνται για όλους τους μαθητές εξατομικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης. Ο αριθμός των φοιτούντων μαθητών ανά τμήμα γενικής παιδείας, τομέα ή ειδικότητας, ορίζεται από κατ' ελάχιστον πέντε (5) έως κατ' ανώτατο όριο εννέα (9) μαθητές.

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Στην α' τάξη λυκείου του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ εγγράφονται απόφοιτοι γυμνασίου του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ καθώς και απόφοιτοι των ειδικών και γενικών γυμνασίων.

Ειδικότητες: Στα λύκεια ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ λειτουργούν αντίστοιχα οι τομείς και οι ειδικότητες των ΕΠΑΛ, όπως καθορίζονται ανά σχολική δομή με υπουργική απόφαση.

Δυνατότητες-τίτλοι σπουδών: Μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης των μαθητών στη δ' τάξη χορηγείται απολυτήριο λυκείου, ισότιμο του γενικού λυκείου, και επαγγελματικό πτυχίο ειδικότητας επιπέδου 4. Επιπλέον, οι απόφοιτοι της δ' τάξης δύνανται να συνεχίσουν στο «μεταλυκειακό έτος-τάξη μαθητείας». Ακόμη, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω των ειδικών πανελλαδικών εξετάσεων και διατάξεων που προβλέπονται για τους υποψηφίους των ημερήσιων ΕΠΑΛ.

3 Τα Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ)

Σύμφωνα με το Νόμο 4415/2016, τα Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) αποτελούν επίσης σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με στόχο την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση μαθητών που αντιμετωπίζουν πρόσθετες δυσκολίες στην παρακολούθηση ακαδημαϊκού προγράμματος του γυμνασίου, γενικού ή ειδικού, ή και του γυμνασίου ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Στα ΕΕΕΕΚ εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικών σχολείων γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης, έως και το 16ο έτος της ηλικίας τους, κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου ΚΕΣΥ.

Οργάνωση και λειτουργία ΕΕΕΕΚ: Η φοίτηση στα ΕΕΕΕΚ διαρκεί έξι έτη (α', β', γ', δ', ε', στ' τάξη) και ακολουθούνται αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα, με βάση τις κάθε φορά ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και με βάση το εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσής τους. Ο αριθμός των μαθητών σε κάθε τμήμα των ΕΕΕΕΚ ορίζεται από κατ' ελάχιστον τέσσερις (4) έως κατ' ανώτατο όριο επτά (7) μαθητές.

Οι μαθητές του ΕΕΕΕΚ διδάσκονται μαθήματα γενικής παιδείας ενώ παράλληλα αποκτούν γενικές-ακαδημαϊκές δεξιότητες, κοινωνικές δεξιότητες, δεξιότητες ανεξάρτητης διαβίωσης και προεπαγγελματικές-επαγγελματικές δεξιότητες. Ταυτόχρονα, οι μαθητές του παρακολουθούν και εργαστηριακά μαθήματα (όπως κηπουρική, μαγειρική-ζαχαροπλαστική, χειροτεχνία, υδραυλική, αγγειοπλαστική) ανάλογα με τις εγκεκριμένες ειδικότητες του ΕΕΕΕΚ.

³Αναλυτικότερα για τα ΕΠΑΛ, στο κείμενο πληροφόρησης Κατσιλίδου, Ε και Τσαμπουνάρη, Σ. (2020) *Επαγγελματική Εκπαίδευση: Συγκεντρωτικός Οδηγός ΕΠΑΛ, ΙΕΚ*, Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ.

Η στ' τάξη λειτουργεί ως τάξη επαγγελματικής εξειδίκευσης, με σκοπό τον εμπλουτισμό των δεξιοτήτων των μαθητών και την εξοικείωσή τους στο εργασιακό περιβάλλον. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η πρακτική άσκηση των μαθητών σε χώρους εργασίας, τότε αυτή υλοποιείται με την υποστήριξη του σχολικού συνεταιρισμού ή στα εργαστήρια του σχολείου.

Δυνατότητες – τίτλοι σπουδών: Οι απόφοιτοι του ΕΕΕΕΚ έχουν απολυτήριο ισότιμο με το απολυτήριο γυμνασίου, το οποίο όμως δεν επιτρέπει τη συνέχιση των σπουδών στο λύκειο (ΕΟΠΠΕΠ, 2020). Μαθητές που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση σε δομή της γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης δεν μπορούν να εγγραφούν ή να επανεγγραφούν σε ΕΕΕΕΚ στην ίδια ή σε άλλη ειδικότητα.

4 Οι επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ

Ο ΟΑΕΔ διαθέτει δύο (2) εκπαιδευτικές δομές, με απώτερο στόχο την επαγγελματική κατάρτιση άνεργων ατόμων με αναπηρία, τη διεύρυνση των δεξιοτήτων τους και την προετοιμασία τους για την ένταξη στην αγορά εργασίας: τη Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία Αθηνών και το Εκπαιδευτικό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΕΚ) ΑμεΑ Θεσσαλονίκης.

α. Η Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία Αθηνών

Η Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία Αθηνών λειτουργεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 στο Γαλάτσι.

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Στη σχολή εισάγονται άτομα ηλικίας από 18 έως 55 ετών, με ποσοστό αναπηρίας πάνω από 50% (με πιστοποίηση από ΚΕΠΑ). Συγκεκριμένα, εισάγονται άτομα με κινητική αναπηρία, οπτική αναπηρία (στην περίπτωση αυτή η κατάρτιση γίνεται στο Φάρο Τυφλών), κώφωση ή βαρηκοΐα, ελαφρά νοητική υστέρηση και ψυχική αναπηρία.

Οργάνωση και λειτουργία: Η φοίτηση διαρκεί δύο (2) σχολικά έτη. Στη σχολή λειτουργούν διάφορες ειδικότητες, εκ των οποίων δύο παρέχονται με τη μέθοδο της τηλεκατάρτισης. Οι καταρτιζόμενοι τοποθετούνται στα προγράμματα κατόπιν αξιολόγησής τους. Ο αριθμός των εισαγομένων ανά τμήμα και ειδικότητα καθορίζεται από τη διεύθυνση της σχολής, σύμφωνα με τις διαθέσιμες θέσεις, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα ενδιαφέροντα των καταρτιζομένων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα επιδοτούνται και παρέχεται ιατροφαρμακευτική κάλυψη.

Ειδικότητες της Σχολής Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία Αθηνών για το σχολικό έτος 2020-2021

Εκπαίδευση	Τομείς κατάρτισης
Για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης	Ξυλουργική (έπιπλα κουζίνας) / Πηλοπλαστικά (κεραμικά) / Δερματοτεχνία (κατασκευή αξεσουάρ) / Αγιογραφία
Για απόφοιτους αποφοίτους λυκείου	Υπάλληλος μηχανογραφημένου λογιστηρίου / Κατασκευή- σχεδιασμός ιστοσελίδων
Για απόφοιτους αποφοίτους λυκείου (μέσω τηλεκατάρτισης)	Διοικητικό και οικονομικό στέλεχος / Υπάλληλος μηχανογραφημένου λογιστηρίου

Πηγή: sxoli-amea-athinon

β. Το Εκπαιδευτικό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΕΚ) ΑμεΑ Θεσσαλονίκης

Το Εκπαιδευτικό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΚΕΚ) ΑμεΑ Θεσσαλονίκης απευθύνεται σε νέους και εφήβους με αναπηρία, εκπαιδευσίμους και ασκήσιμους.⁴ Το ΕΚΕΚ-ΑμεΑ Θεσσαλονίκης βρίσκεται στην περιοχή Λακκιά Βασιλικών.

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Στο ΕΚΕΚ-ΑμεΑ εισάγονται εκπαιδευόμενοι ηλικίας 15 έως 26 ετών, απόφοιτοι τουλάχιστον υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με αναπηρία (ελαφρά νοητική υστέρηση ή που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού, μέτριας και υψηλής λειτουργικότητας, σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες), με σχετική γνωμάτευση από δημόσια ιατροπαιδαγωγικά κέντρα, ΚΕΠΑ ή ΚΕΣΥ. Η ένταξη στη δομή οριστικοποιείται κατόπιν παρακολούθησης δοκιμαστικού προγράμματος δύο (2) μηνών.

Οργάνωση και λειτουργία ΕΚΕΚ-ΑμεΑ: Η φοίτηση για το τμήμα των εκπαιδευσίμων διαρκεί 4 έτη ενώ για τα τμήματα των ασκησίμων διαρκεί 5 έτη. Στη σχολή λειτουργεί επίσης συμβουλευτικός σταθμός, με στόχο τη ψυχοκοινωνική στήριξη των εκπαιδευομένων. Στους εκπαιδευομένους παρέχεται εκπαιδευτικό επίδομα 5 ευρώ ημερησίως.

Ακόμη, μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους δύνανται να εγγραφούν σε Κέντρα Προστατευόμενης Εργασίας (ΚΕΠΕ).⁵ Η παραμονή στα ΚΕΠΕ είναι για τους μεν εκπαιδευσίμους 3 έτη, για τους δε ασκήσιμους 4 έτη. Το πρόγραμμα των ΚΕΠΕ είναι επίσης επιδοτούμενο, ίσο με το 40% του μισθού του ανειδίκευτου εργάτη (260 ευρώ μηνιαίως).

Τμήματα κατάρτισης στο ΕΚΕΚ-ΑμεΑ για το σχολικό έτος 2020- 2021

Βαθμίδες	Τομείς κατάρτισης
Εκπαιδευσίμοι	Γεωτεχνικού, Κοπτικήκοπτική, Ραπτικήραπτική, Ξυλουργικήξυλουργική, Πληροφορικήπληροφορική
Ασκήσιμοι	Μαθήματα γενικής παιδείας, κοινωνικών δεξιοτήτων και εργαστήρια Ταπητουργίαςταπητουργίας-Υφαντικήςυφαντικής, Ξυλοτεχνίαςξυλοτεχνίας, Εργοτεχνίαςεργοτεχνίας, Κοπτικήςκοπτικής-Ραπτικής ραπτικής και Γεωτεχνικούγεωτεχνικού

Πηγή: oaed.gr

5 Τα ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής

Τα ΔΙΕΚ εντάσσονται στη μεταδευτεροβάθμια μη τυπική εκπαίδευση. Το 2014 ιδρύθηκαν και ξεκίνησαν τη λειτουργία τους δύο ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής, το ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής στην Αγία Παρασκευή Αττικής και το ΔΙΕΚ στην Πυλαία Χορτιάτη Θεσσαλονίκης. Το 2015 ιδρύθηκαν δύο ακόμη ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής, στον Βόλο και στις Σέρρες, τα οποία όμως δεν λειτούργησαν.

Τα ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής απευθύνονται σε σπουδαστές με αισθητηριακές αναπηρίες (κώφωση, βαρηκοΐα, οπτική αναπηρία).

Προϋποθέσεις εισαγωγής: Οι εκπαιδευόμενοι των ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής είναι απόφοιτοι ΕΠΑΛ ή γενικού λυκείου ή ΤΕΕ β' κύκλου ή λυκείων ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ και έχουν σχετική γνωμάτευση του ΚΕΣΥ ή πιστοποιητικό από ΚΕΠΑ.

Οργάνωση και λειτουργία ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής: Η διάρκεια κατάρτισης είναι τέσσερα (4) εξάμηνα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης για τους αποφοίτους όλων των τύπων

³Οι εκπαιδευσίμοι είναι σε θέση να διδαχθούν βασικές σχολικές γνώσεις, όπως η γραφή, η ανάγνωση και η αριθμητική. Ακόμη έχουν τη δυνατότητα να αυτοεξυπηρετούνται και να αποκτούν βασικές κοινωνικές και επαγγελματικές δεξιότητες. Οι ασκήσιμοι εμφανίζουν περιορισμένη νοητική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ανταποκριθούν στο σύνθετο σχολικό πρόγραμμα. Ωστόσο, μπορούν να εκπαιδευτούν σε βασικές δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης και διαβίωσης σε προστατευμένο περιβάλλον (Kirk, 2014).

⁵Με την ΥΑ 6107/2018 ιδρύονται τα Κέντρα Προστατευόμενης Εργασίας (ΚΕΠΕ) με στόχο «την παροχή υπηρεσιών και την κατασκευή ή επισκευή προϊόντων που θα πραγματοποιούνται στους χώρους των εργαστηρίων αλλά και στις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις και φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με την εποπτεία και την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών».

λυκείου και δύο (2) εξάμηνα για πτυχιούχους ΤΕΕ β' κύκλου, λυκείων ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ ή ΕΠΑΛ της αντίστοιχης ειδικότητας. Ακολουθεί ακόμη ένα εξάμηνο πρακτικής άσκησης, διάρκειας 960 ωρών.

Η εκπαίδευση παρέχεται από εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό, ενώ διατίθενται διερμηνείς της νοηματικής γλώσσας για τα άτομα με προβλήματα ακοής καθώς και εξειδικευμένοι εκπαιδευτικοί στην κινητικότητα και τη διαβίωση τυφλών, τόσο κατά τη διάρκεια των σπουδών όσο και κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης.

Οι ειδικότητες: Τα ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής επεξεργάζονται προτάσεις για τη λειτουργία ειδικοτήτων σε συνεργασία με τους φορείς των οργανώσεων της αναπηρίας, λαμβάνοντας υπόψη την αγορά εργασίας, τη φύση των ειδικοτήτων, την ασφάλεια, τις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων. Σε αυτό το πλαίσιο, τα προηγούμενα έτη έχουν λειτουργήσει τμήματα με ειδικότητες όπως «ξεναγός σε μουσεία και αρχαιολογικούς και πολιτιστικούς χώρους» και «απομαγνητοφωνητής συνομιλιών-πρακτικών, ειδικά για σπουδαστές με προβλήματα όρασης». Για το σχολικό έτος 2020-2021 στα δύο (2) ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής λειτουργούν οι εξής ειδικότητες:

ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής	Ειδικότητες
ΔΙΕΚ Αγίας Παρασκευής	1. Τεχνικός εφαρμογών πληροφορικής (πολυμέσα/web designer-developer / video games) 2. Τεχνικός κομμωτικής τέχνης Τα τμήματα λειτουργούν για σπουδαστές με προβλήματα ακοής. 3. Τεχνικός χειριστής Η/Υ και τηλεφωνικών κέντρων, παροχής πληροφοριών και εξυπηρέτησης πελατών αποκλειστικά για τυφλούς και άτομα με προβλήματα όρασης Το τμήμα λειτουργεί για σπουδαστές με προβλήματα όρασης.
ΔΙΕΚ Πυλαία Πυλαίας Χορτιάτη	1. Τεχνικός χειριστής Η/Υ και τηλεφωνικών κέντρων, παροχής πληροφοριών και εξυπηρέτησης πελατών αποκλειστικά για τυφλούς και άτομα με προβλήματα όρασης 2. Βοηθός φυσικοθεραπείας Τα τμήματα λειτουργούν για σπουδαστές με προβλήματα όρασης.

Ειδικότητες ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής κατά το σχολικό έτος 2020- 2021

Πηγή: iek-eid-pylaias.thess.sch.gr, iek-eid-ag-parask.att.sch.gr

Δυνατότητες – τίτλοι σπουδών: Οι απόφοιτοι των ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής έχουν τις ίδιες δυνατότητες με τους αποφοίτους των υπόλοιπων ΔΙΕΚ. Ειδικότερα, λαμβάνουν βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης, δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου 5, έπειτα από επιτυχή συμμετοχή στις εξετάσεις πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ.⁶

⁶Οι πληροφορίες για τα ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής αντλήθηκαν από την παρουσίαση του διευθυντή ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής Αγίας Παρασκευής Σ. Δήμου στην υποεπιτροπή για θέματα αναπηρίας Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση – Σχολική Διαρροή (2018).

Το Εθνικό Σχέδιο για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία αποτελεί ένα χάρτη που βασίζεται σε έξι (6) πυλώνες με τριάντα (30) επιμέρους δράσεις, βάσει του οποίου επιχειρείται η διαμόρφωση μιας νέας στρατηγικής για την κοινωνική ομάδα των ΑμεΑ σε εναρμόνιση με το εθνικό και διεθνές δίκαιο προστασίας των δικαιωμάτων της.

Ειδικότερα στον πυλώνα Προστασία των *Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία* τίθεται ο στόχος *Εκπαίδευση και Κατάρτιση για όλους*. Σταχυολογώντας, παραθέτουμε:

- το σχεδιασμό της πιλοτικής εφαρμογής αναμόρφωσης και αναβάθμισης των ΕΕΕΕΚ με στόχο την αύξηση της απορροφητικότητας των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας και την –ποιοτικά– αρτιότερη εκπαίδευση και κατάρτισή τους,
- τη βελτίωση λειτουργίας των ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής με την έκδοση εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας τους,
- τη θέσπιση συγκεκριμένων δεικτών επίτευξης για τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (180 νέα άτομα) και συμβουλευτικής υποστήριξης (180 νέα άτομα) για τους σπουδαστές της Σχολής Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία στην Αθήνα και του ΕΚΕΚ-ΑμεΑ Θεσσαλονίκης, καθώς και για τα ΚΕΠΕ (30 νέα άτομα),
- το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων διά βίου μάθησης για τα άτομα με αναπηρία που βιώνουν πολλαπλές διακρίσεις, όπως νέοι και νέες, γυναίκες, μετανάστες, πρόσφυγες με αναπηρία,
- την υλοποίηση προγραμμάτων ψηφιακής κατάρτισης ατόμων με αναπηρία.

Παρατηρήσεις

Ο χώρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης για τα άτομα με αναπηρία, όπως προκύπτει και από την παραπάνω παρουσίαση, παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες, ορισμένες εκ των οποίων είναι: α. η έλλειψη εναρμόνισης με την αγορά εργασίας, β. η απουσία επαγγελματικού προσανατολισμού και επαγγελματικής συμβουλευτικής στα άτομα και στις οικογένειές τους, γ. οι περιορισμένες εκπαιδευτικές εμπειρίες και το προφίλ των ίδιων των εκπαιδευομένων (χαμηλές προσδοκίες, χαμηλή αυτοεκτίμηση, σημαντικός βαθμός εξάρτησης από το κοινωνικό τους περιβάλλον) (Δημητρόπουλος, 2010: 243-244) και δ. τα θεσμικά κενά. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΕΕΕΕΚ, σχολές ΟΑΕΔ), παρά το πάγιο αίτημα των οργανώσεων για τα άτομα με αναπηρία, δεν εντάσσονται στο Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Οι ελλείψεις αυτές συνδέονται άλλωστε σε μεγάλο βαθμό με τα υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα άτομα με αναπηρία (ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ, 2018). Αναμφίβολα, η ανομοιογένεια που παρουσιάζει η συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ως προς τα χαρακτηριστικά της (είδος, βαθμός αναπηρίας) αποτελεί έναν σοβαρό περιορισμό στον προσδιορισμό και στην εκτίμηση των αναγκών της στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Συνιστά παράλληλα και πρόκληση για τη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου και ρεαλιστικού σχεδίου στη βάση διάγνωσης των αναγκών της κοινωνικής ομάδας με κεντρικό ακόμη στόχο την άρση ανισοτήτων που εμφανίζονται στο πεδίο μεταξύ κέντρου και περιφέρειας.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της σύγχρονης δικαιωματικής προσέγγισης, είναι σημαντικό να τονιστεί η δυνατότητα της ισότιμης ένταξης των ατόμων με αναπηρία στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα, στην ενιαία δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, εφόσον αυτό κρίνεται επωφελές. Για το λόγο αυτό, η ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας –κυρίως με την πρόβλεψη των αναγκών εύλογων προσαρμογών στα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης– δημιουργεί και εδραιώνει συνθήκες ουσιαστικής ένταξης.

- Δημητρόπουλος, Α. (2010). «Υποστηρικτική απασχόληση και εκπαίδευση ενηλίκων με αναπηρία: Υποστηρίζοντας την ενηλικιότητα στην επαγγελματική προετοιμασία και αποκατάσταση των πολιτών με αναπηρία», στο Βεργίδης, Δ. και Κόκκος, Α. (επιμ.), Εκπαίδευση Ενηλίκων: Διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κατσιλίδου, Ε. και Τσαμπουνάρη, Σ. (2020). Επαγγελματική Εκπαίδευση: Συγκεντρωτικός Οδηγός ΕΠΑΛ, ΙΕΚ, Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ.
- Kirk, S. (2014). «Republication of Learning Disabilities: A Historical Note», Intervention in School and Clinic, 5, pp. 125-128.
- Lee, P. (2014). «Στοχεύοντας Ψηλά : Πολιτική και Αναπηρία στις αρχές του Εικοστού Πρώτου Αιώνα», στο Barnes, C., Oliver, M. and Barton, L. (eds), Οι Σπουδές για την αναπηρία στην Ελλάδα Σήμερα, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Ηλεκτρονικές πηγές – Εκθέσεις

- ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής Αγίας Παρασκευής, <https://iek-eid-ag-parask.att.sch.gr/?p=89>.
- ΔΙΕΚ Ειδικής Αγωγής Πυλαία Χορτιάτη, <http://iek-eid-pylaias.thess.sch.gr/index.html>.
- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) (2020). «Εάν είμαι ΑμεΑ», διαθέσιμο στο <https://www.eoppep.gr/teens/index.php/amea>.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020). «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Άτομα με Αναπηρία 2010-2020», διαθέσιμο στο europa.eu.
- ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ (2018). Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση: Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης, διαθέσιμο στο <https://www.kanep-gsee.gr/>.
- Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την εισαγωγή 30 σπουδαστών το σχολικό έτος 2020-2021 στο Εκπαιδευτικό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης ΑμεΑ Θεσσαλονίκης (ΕΚΕΚ ΑμεΑ Θεσσαλονίκης, πρώην ΠΒΜ Λακκιάς), (oaed.gr).
- Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την εισαγωγή καταρτιζομένων στη Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία Αθηνών για το σχολικό έτος 2020-2021, (oaed.gr).
- Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία Αθηνών, [sxoli-amea-athinon](http://sxoli-amea-athinon.gr).
- Υποεπιτροπή για τα θέματα των ατόμων με αναπηρία (2018). Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση – Σχολική Διαρροή (οπτικοακουστικό υλικό), διαθέσιμο στο hellenicparliament.gr.
- Υποεπιτροπή για τα θέματα των ατόμων με αναπηρία (2019). Δικαίωμα των ΑμεΑ στην Εργασία (οπτικοακουστικό υλικό), διαθέσιμο στο www.hellenicparliament.gr.
- Υπουργείο Εσωτερικών – Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (2020), «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (2020)», διαθέσιμο στο ΥΠΕΠ.doc (opengov.gr).
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2020). Σχέδιο νόμου «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις», διαθέσιμο στο www.opengov.gr/yperth.

Νομοθεσία

- Ν. 4074/11.4.2012 «Κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες», Εφημερίς της Κυβερνήσεως Α.Φ. 88 (ΦΕΚ).
- Ν. 4186/17.9.2013. «Αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 193 (ΦΕΚ).
- ΥΑ 3693/ 15.04.2014. «Ίδρυση δημοσίων ινστιτούτων επαγγελματικής κατάρτισης (ΔΙΕΚ)», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 159 (ΦΕΚ).

- ΥΑ 5954/Β/02.07.2014. «Κανονισμός λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ)», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, ΑΦ 1807 (ΦΕΚ).
- Ν. 4443/9.12.2016. «Ίση μεταχείριση προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, κατάχρηση της αγοράς. Προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 232 (ΦΕΚ).
- Ν. 4415/06.09.2016. «Ρυθμίσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 159 (ΦΕΚ).
- ΥΑ 100575/Δ3/19/06/2017. «Μετατροπή και μετονομασία των υφιστάμενων σχολικών μονάδων σε Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια και καθορισμός των τομέων και ειδικοτήτων των Ενιαίων Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων-Λυκείων (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ)», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 2103 (ΦΕΚ).
- Ν. 4488/ 13.9.2017. «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 137(ΦΕΚ).
- ΥΑ 211076/ΓΔ/13/12/2018. «Ενιαίος Κανονισμός λειτουργίας των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.) και ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες του προσωπικού τους», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 5614 (ΦΕΚ).
- ΥΑ 92100/31/12/2018. «Απόφαση για την Ίδρυση του Ε.Κ.Ε.Κ.», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 6107 (ΦΕΚ).
- ΥΑ. Φ.153/118541/Α5 (2) /18/09/2020. «Καθορισμός πανελλαδικά εξεταζόμενων μαθημάτων υποψηφίων του Λυκείου των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. για πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σχολικού έτους 2020 – 2021», Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Α.Φ. 4004 (ΦΕΚ).

Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Εμ. Μπενάκη 71Α, Τ.Κ. 10681, Αθήνα, Τηλ: 210 3327710, Fax: 210 3304452

INE - ΓΣΕΕ

www.inegsee.gr

info@inegsee.gr